

داری اساسی تطبیقی

مؤلف:

جمعی از نویسندگان

به اهتمام:

پژوهشکده شورای نگهبان

سرشناسنامه: سلیمانی درچه، محمد، ۱۳۶۷ -، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور: دادرسی اساسی تطبیقی/گردآورنده محمد سلیمانی درچه؛ به اهتمام پژوهشکده شورای نگهبان.
مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۲۵۴ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۱۹-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: این مجموعه مقالات با بررسی موضوعات کلیدی از جمله مبانی اعتبار دموکراتیک نظارت اساسی، رابطه دموکراسی و دادرسی اساسی در نظام‌های حقوقی مختلف (به‌ویژه مورد آمریکا)، و مطالعه تطبیقی نهادهای نظارتی همچون شورای نگهبان، به مخاطبان خود فرصتی می‌دهد تا با ابعاد مختلف دادرسی اساسی آشنا شوند. اهمیت و جایگاه شورای نگهبان در نظارت بر قوانین، تفسیر قصدگرایانه از صلاحیت‌های آن بر اساس اندیشه‌های شخصیت‌هایی همچون شهید بهشتی^(ه)، و نقش این نهاد در تأیید یا رد قوانین با رویکردی دینی و قانونی از جمله موضوعات محوری این کتاب است.

موضوع: دادگاه‌های قانون اساسی، Constitutional courts

شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان

رده‌بندی کنگره: K۳۳۷۰

رده‌بندی دیویی: ۳۴۷/۰۳۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۷۶۴۷۹

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

دادرسی اساسی تطبیقی

گردآورنده: محمد سلیمانی درچه

صفحه آرا: امین مددی

ناظر فنی: سید محمدرضا سید علیخانی

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۳ - تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۰۷-۰

شابک تک جلدی: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۱۹-۳

قیمت: ۱۳۰ هزار تومان

آدرس: تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان سرافراز، کوچه پنجم، پلاک ۱۱

تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

فهرست مطالب

- ۱..... بررسی وظایف و کارویژه‌های دادگاه قانون اساسی فدرال آلمان.....
حسین خلفرضایی
- ۲۳..... وظایف و کارویژه‌های دیوان قانون اساسی جمهوری اتریش.....
اسماعیل آجرلو، جعفر صادق‌منش
- ۴۵..... وظایف و کار ویژه‌های دادگاه قانون اساسی جمهوری ایتالیا.....
مصطفی منصوریان، مسعود اخوان فرد
- ۶۷..... وظایف و اختیارات دادگاه عالی فدرال جمهوری عراق.....
توکل حبیبزاده، مصطفی منصوریان
- بررسی تطبیقی تفکیک ماهوی قوای مقننه و مجریه در رویه‌ی مراجع صیانت از قانون
اساسی ایران و فرانسه.....
۸۹.....
محمدرضا ویژه
- نظارت قضایی و رویکردهای دیوان عالی فدرال آمریکا در تفسیر قانون اساسی در
پرتو تحولات سیاسی و اجتماعی.....
۱۱۷.....
توکل حبیبزاده
- حوزه‌ها و محدودیت‌های نظارت اساسی بر قوانین عادی در نظام حقوقی هند.....
۱۴۱.....
علی‌اکبر گرجی‌ازندریانی، مازیار خادمی
- شیوه نوین نگارش و ساختار آرای شورای قانون اساسی فرانسه در زمینه سازگاری
قوانین عادی و ساختاری با قانون اساسی.....
۱۶۱.....
سعید شجاعی‌آرانی
- گستره شفافیت در مذاکرات دادرسان / اعضای دادگاه‌ها / شوراهای قانون اساسی.....
۱۸۹.....
حسین امینی‌پزوه، مصطفی منصوریان
- جایگاه التزام نسبت به رویه در الگوهای نظارت بر قانون اساسی در جهان و ایران
۲۱۳.....
رضا محمدی کسجین، محمدصادق فراهانی، علی فتاحی زفرقندی

مقدمه

در نظام‌های حقوقی معاصر، نهادهای دادرسی اساسی نقش کلیدی در حفظ و پاسداری از اصول قانون اساسی و حقوق بنیادین ایفا می‌کنند. اهمیت این نهادها نه تنها در جلوگیری از تخطی قوای مختلف از حدود صلاحیت‌ها، بلکه در تفسیر و توسعه اصول بنیادین قانون اساسی به منظور تطبیق با تحولات اجتماعی و سیاسی نهفته است. نهادهای دادرسی اساسی با تأمین و تضمین برابری حقوق، آزادی‌های عمومی، و استقلال قوا، پایه‌های اصلی حاکمیت قانون را تقویت می‌کنند. این نقش حیاتی ضرورت مطالعه تطبیقی جایگاه و صلاحیت این نهادها در کشورهای مختلف را بیش از پیش آشکار می‌سازد، چرا که هر کشور با توجه به ساختار سیاسی، فرهنگی و حقوقی خاص خود، شیوه‌ای منحصر به فرد در اداره دادرسی اساسی دارد.

در این راستا، مطالعات تطبیقی به عنوان یکی از روش‌های کارآمد پژوهش در حوزه حقوق اساسی، می‌تواند راهگشای درک دقیق‌تری از نقش و وظایف نهادهای دادرسی اساسی در جهان باشد. این نوع پژوهش به ما کمک می‌کند تا با نگاهی عمیق‌تر و از زوایای گوناگون به بررسی و ارزیابی کارویژه‌ها، صلاحیت‌ها و محدودیت‌های نهادهای دادرسی اساسی در کشورهایی چون آلمان، اتریش، ایتالیا، فرانسه، آمریکا و هند پردازیم. بررسی تطبیقی بین این کشورها نه تنها درک جامع‌تری از عملکرد این نهادها ارائه می‌دهد، بلکه زمینه‌ساز شناخت بهتر و بهبود سازوکارهای مشابه در نظام حقوقی ایران است.

در ایران، شورای نگهبان به عنوان نهاد دادرسی اساسی در کنار نظارت بر مطابقت مصوبات مجلس شورای اسلامی با قانون اساسی و موازین شرعی، نقشی بنیادین در حفظ و پاسداری از اصول قانون اساسی دارد. با این حال، صلاحیت و جایگاه شورای نگهبان در نظام حقوقی ایران در مقایسه با نهادهای مشابه در سایر کشورها دارای ویژگی‌ها و محدودیت‌هایی است که نیازمند تحلیل و ارزیابی دقیق‌تری است. مطالعه تطبیقی این حوزه، به ویژه در مقایسه با نهادهایی چون دادگاه قانون اساسی آلمان و دیوان عالی فدرال آمریکا، می‌تواند به شناخت بهتر از سازوکارها و راهکارهای اجرایی متناسب با فرهنگ و نیازهای بومی کشور کمک کند.

کتاب حاضر با هدف بررسی نهادهای دادرسی اساسی در کشورهای مختلف، در قالب مجموعه‌ای از مقالات تخصصی تدوین شده است که پیش از این در شماره‌های مختلف فصلنامه دانش حقوق عمومی توسط پژوهشکده شورای نگهبان گردآوری و منتشر شده است و اینک پس از

تجمع موضوعی و تدوین در قالب یک اثر علمی منسجم به دانشجویان، پژوهشگران و صاحب نظران حقوق عمومی ارائه می‌شود.

در این مجموعه، وظایف و کارویژه‌های دادگاه قانون اساسی در کشورهایی چون آلمان، اتریش، ایتالیا و عراق مورد بررسی قرار گرفته و همچنین نقش و رویکرد دیوان عالی فدرال آمریکا در تفسیر قانون اساسی و شیوه‌های نظارت قضایی بر قوانین عادی در هند و فرانسه تحلیل شده است. علاوه بر این، موضوعات جدیدی نظیر شفافیت در مذاکرات دادرسان و جایگاه التزام به رویه‌های قضایی در نظارت بر قانون اساسی نیز در این مجموعه مورد توجه قرار گرفته‌اند.

امید است که این کتاب به عنوان منبعی غنی، آثار و فواید قابل توجهی برای دانشجویان و پژوهشگران حوزه حقوق عمومی به ارمغان آورد. از یک سو، این پژوهش‌ها می‌توانند دانشجویان و محققان را با رویه‌ها و دیدگاه‌های تطبیقی در زمینه نظارت بر قانون اساسی آشنا سازند و از سوی دیگر، زمینه‌ساز ارائه راهکارهایی عملی برای بهبود کارکرد و اثربخشی نهادهای مشابه در نظام حقوقی کشور باشند. در مجموع، این مجموعه مقالات دریچه‌ای تازه به سوی فهم عمیق‌تر از مفاهیم دادرسی اساسی و امکان به کارگیری تجارب موفق جهانی در زمینه صیانت از اصول قانون اساسی و حقوق بنیادین را فراهم می‌آورد.

لازم به ذکر است مطالب بیان شده در مقالات لزوماً بیانگر نظرات پژوهشگر شورای نگهبان نبوده و صرفاً ایده و نظرات نگارندگان آن‌ها می‌باشد.

پژوهشکده شورای نگهبان

پاییز ۱۴۰۳